

Det var dengang ...

Af A. Pedersen †

Once upon a time..Keywords: Gardening, Photography, Biography, History, Denmark

Under et besøg i »Den gamle By« i Århus fandt tidligere redaktør af Gartner Nyt hortonom Hans Mathiesen nedenstående gamle fotografi, som museet i sin tid havde modtaget fra nu afdøde forstander Niels Klougart, Beder. Da det, foruden at give et morsomt billede af, hvorledes gartnereløver omkring århundredeskiftet var klædt (i hvert fald når de skulle fotograferes) også viser en samling personer, som senere – på forskellige områder – gjorde en stor indsats i dansk (og svensk) gartneri, har vi ment, at det ville være af interesse at bringe det her. Vi takker »Den gamle By«, for imødekommenhed ved at stille billedet til rådighed og professor Anton Pedersen som velvilligt har skrevet nedenstående kommentar til billedet.

HM

Noter i anledning af et fotografi

Billedet må være taget på Koldemosegård ved Sorø omkring 1904.

Koldemosegård erhvervedes i 1884 af **Hans Gram (1859-1927)**. Hans far var godsinspektør på »Conradinelyst« ved Ruds Vedby på Sjælland.

Uddannedes på Bregentved og Rosenborg, blev havebrugskandidat i 1882. I 1884 tog han eksamen i plantedrivning og blomsterdyrkning. På Koldemosegård drev han frøavl og planteskole, især frugtavl og allétræer. Det blev en anerkendt bedrift og et søgt lærested.

I 1911 overtog sønnen Niels Gram planteskolen. Fra 1909 var Hans Gram først lærer ved Ankerhus Husholdningsseminarium. Blev i 1915 havebrugskonsulent for de samvirkende sjællandske Husmandsforeninger og var fra 1918 til sin død hovedkonsulent for Østrifternes Haveselskab. Var desuden censor ved Landbohøjskolen.

Stående fra venstre: Niels Klougart, Michael Gram, Peter Bech. Siddende fra venstre: Asker Landsberg fra Sverige, senere indehaver af en stor planteskole i Skåne, og Niels Gram.

Hans Gram var en alsidig og anerkendt dygtighed. En flittig skribent og forfatter m.v. om frøavl og frugtavl. I 1898 foranledigede han, at der blev optaget drøftelse af en nyordning af havebrugsforsøgsvirksomheden. Han havde fire sønner, som alle blev kendt som dygtige befordrere af jordbruget i Danmark. **Niels Gram (1885-1956)** overtog som nævnt planteskolen i Sorø, som han dog afhændede efter få års forløb for at hellige sig konsulentvirksomheden.

Han blev assistent hos konsulent Peder Henriksen, Beder, og i 1921 blev han dennes efterfølger som konsulent for de Samvirkende jyske Husmandsforeninger med bopæl i Aabyhøj.

Niels Gram fik hele Jylland som arbejdsområde og blev en meget optaget mand. De enkelte medlemmer kom han især i forbindelse med ved kurser, gennem artikler i »Husmandshjemmet« og ved andet skriftligt arbejde. – Til sammenligning tjener, at Det jyske Haveselskab nu alene har 11 konsulenter. Peder Henriksen måtte benytte offentlige trafikmidler, ofte suppleret med lange spadsereture. Niels Gram kørte i bil, hvad der dengang, på dårlige veje, med omkørsler og punkteringer samt overnatninger udenfor hjemmet var en tvivlsom fornøjelse.

Michael Gram (1887-1946) tog præliminæreksamen og blev hortonom i 1911, hvorefter han blev lærer på Vilvorde. Derefter i 4 år på studieophold i Amerika og Europa. Han blev ekspert i frugtavl, især hvad der angik frugtens sortering og emballering. I 1916 blev han stadsgartner på Frederiksberg. Han var organisationsmand: Formand for Foreningen af danske Havebrugskandidater og i bestyrelsen for det Kgl. danske Haveselskab m.v. Han var redaktør af »Dansk Frugtavl« og af »Havekunst«. Endvidere var han censor ved Landbohøjskolen, forfatter af bøger og artikler om frugtavl og om anlæg af mindre haver.

Ernst Gram (1891-1964). Blev cand. mag. i botanik i 1915 og derefter ansat ved Statens Plantepatologiske Forsøg i Lyngby, hvor han fra 1917 var forsøgsleder og forstander. Udførte her et banebrydende arbejde. Sammen med Anna Weber redigerede han flere udgaver af »Den grønne Bog«.

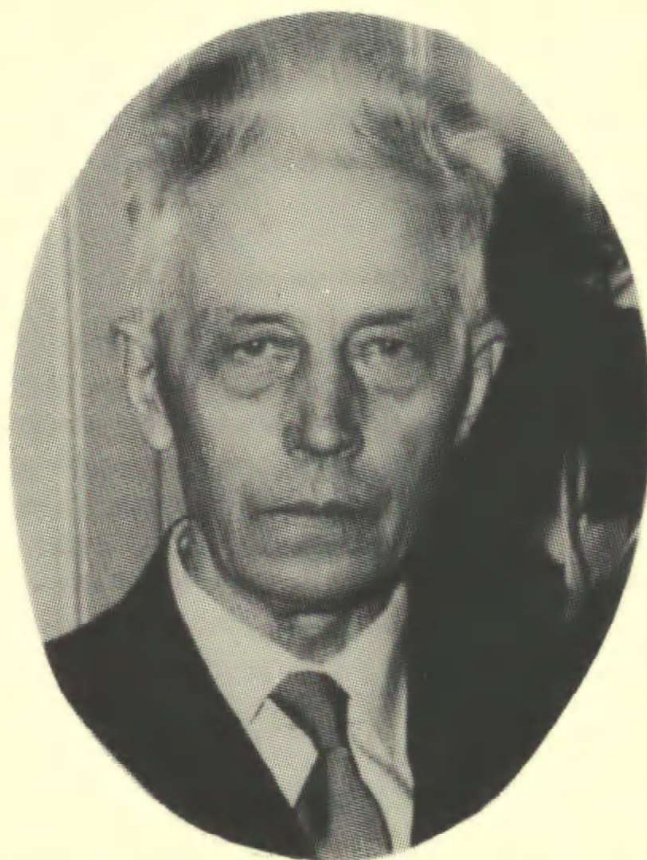
Alfred Gram, den yngste af brødrene blev forstkandidat og statsskovri-der i Hørsholm.

Niels Klougart (1885-1958) Født i Sørup på Thyholm, hvor faderen var fisker. Fra Koldemosegård kom han som gartnererelev til Rosenborg have. Havebrugskandidat i 1909, derefter lærer på Vilvorde. Fra 1913 var han ejer af og forstander for Beder Gartnerskole, som han udvidede og moderniserede. Niels Klougart var meget interesseret i faglige spørgsmål og virksom indenfor organisationslivet: Alm. dansk Gartnerforening (repræsentantskabets formand 1936-54) i bestyrelsen for Det jyske Haveselskab (formand 1940-49), De samvirkende danske Haveselskaber (Præsident 1943-46), Gartnerens Salgsforening i Århus m.v. desuden var han medlem af sognerådet.

Peter Bech (1885-1960). Faderen gårdejer i Valby. Tog prælimer-eksamen og blev løjtnant. Efter elevtiden på Koldemosegård fortsatte han sin uddannelse i Mathiesens Planteskole i Korsør samt i Tyskland og Frankrig.

Startede eget gartneri i Valby i 1909, flyttede til Hvidovre i 1926, hvor han var handelsgartner, planteskoleejer og frugtavl. Købte frugtplantagen Baltica ved Vordingborg. Formand for Alm. dansk Gartnerforening fra 1939 til sin død. Stifter af og formand for Erhvervsrådet for Gartneri og Frugtavl. Medlem af kommunalbestyrelsen og 2. viceborgmester. Introducerede æblesorten Lobo m.fl.

St. Pedersen

Note:

Ovenstående artikel bringes her efter velvillig tilladelse af Den alm. Gartnerforening, i hvis blad, Gartner Nyt, den oprindelig blev bragt i november 1975. Og anledningen til at bringe en artikel af netop denne for godt 8 år siden afdøde forfatter er, at professor A. Pedersen den 19. februar 1987 ville være fyldt 100 år. Da AP (som han ofte kaldtes og underskrev sig) ikke var nogen ynder af megen opmærksomhed omkring sin person, har vi valgt på denne diskrete måde at mindes vort selskabs stifter.